

ВІДГУК

на дисертаційне дослідження Лі На «Формування трансфесійної готовності майбутніх вчителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності», подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) Галузь знань 01 Освіта

1. Актуальність дисертаційного дослідження та її зв'язок з науковими планами, програмами, темами

Актуальність представленої до захисту дисертаційної роботи Лі На визначається як об'єктивним суспільним запитом щодо модернізації змісту мистецько-педагогічної освіти в умовах європейської інтеграції України, так і стійкою потребою у створенні сучасної концепції підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва, здатного до надання освітніх послуг на кардинально новому рівні. Як слушно наголошує здобувачка, це, в першу чергу, пов'язано з трансфесією: новим видом професійної діяльності, яка виникає на стику кількох традиційних професій, уможливлуючи набуття майбутнім фахівцем-музикантом синтезованих професійних компетентностей та здатності до успішної власної реалізації у міждисциплінарних (суміжних) сферах праці.

Доцільність звернення здобувачки до означеної проблеми продиктована незворотними процесами реконфігурації сучасного мистецько-педагогічного простору ЗВО, трансформація якого передбачає перехід від підготовки вузькопрофільного фахівця з жорстко детермінованою кваліфікацією до відкритого міждисциплінарного середовища, основою функціонування якого стає опанування здобувачами основ трансфесіоналізму як здатності до використання нових видів міжпрофесійної діяльності у фаховій підготовці в цілому й зокрема, у процесі формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорової підготовки.

Своєчасність дослідницького пошуку у заявленому напрямку підтверджена й низкою коректно виокремлених Лі На *суперечностей* між: необхідністю збереження національних традицій диригентсько-хорового виконавства та сучасними технологіями музичної підготовки; необхідністю розв'язання комплексу завдань з формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва і їх недостатньою творчо-виконавською зорієнтованістю; необхідністю здійснення успішної диригентсько-хорової діяльності майбутніми вчителями музичного мистецтва та недостатньою розробленістю методичної

системи формування в них трансфесійної готовності у процесі фахової підготовки.

Тож маємо підстави стверджувати, що з огляду на актуальність, доцільність та своєчасність означеної проблематики, вибір теми дослідження Лі На є цілком вмотивованим саме як відповідь на ідентифікований дефіцит теоретико-методологічної, початково-методичної та практичної розробки досліджуваної проблеми.

2. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Експертиза дисертації дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки та рекомендації, викладені у дисертації Лі На представлено чіткою логіко-структурною побудовою та послідовною аргументацією. Обґрунтованість результатів дослідження забезпечується системним характером дослідження, використанням адекватного теоретичного й методичного апарату, репрезентативною експериментальною базою та коректним застосуванням методів статистичної обробки результатів.

Високий ступінь достовірності основних теоретико-методологічних положень дисертаційного дослідження забезпечується глибоко продуманою логікою його розгортання, де кожне висунуте положення тримається на міцному підґрунті проаналізованих здобувачкою філософсько-культурологічних, психолого-педагогічних та мистецтвознавчих джерел, підтверджується фундаментальним аналізом основопокладаючих позицій щодо виявлення характерних ознак досліджуваного утворення на засадах низки *наукових підходів* (системно-синергетичний, інтегративний, компетентнісно-діяльнісний, трансдисциплінарний, акмеологічний), а також визначених *функцій* (пізнавальна, смислотворча, адаптивна, прогностична, ціннісно-орієнтаційна, інтегративна, інформаційно-комунікативна, трансформаційна), взаємозв'язок яких забезпечує процес формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності.

Достовірність сформульованих у дисертації висновків підтверджується належним чином збалансованою вибіркою респондентів (с.128-129), тривалістю проведення дослідно-експериментальної роботи, а також залученням розгалуженого комплексу взаємопов'язаних методів наукового пошуку (с.129-137;151-158). Застосований інструментарій адекватно підпорядкований

поставленій у дослідженні меті, що дозволило об'єктивно зафіксувати вихідні та фінальні показники. Заслугує на схвалення коректність і точність використання апарату математичної статистики для верифікації отриманих експериментальних показників. Порівняльно-зіставне вимірювання динаміки рівнів сформованості трансфесійної готовності в експериментальних і контрольних групах (рис. 3.1.; 3.2) наочно доводить валідність запропонованої методичної моделі та виключає будь-яку випадковість чи суб'єктивність в оцінюванні результатів

Вагомість позитивних результатів практичного впровадження авторської методики формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності у навчальний процес провідних вітчизняних університетів свідчить з про високу життєздатність та прикладну цінність проведеного дослідження.

3.Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності

Ретельний аналіз представленого дослідження дозволяє констатувати високий рівень виконання поставлених у дисертації завдань та системне оволодіння методологією наукової діяльності. Лі На продемонструвала спроможність самостійно організовувати та здійснювати масштабний теоретико-експериментальний пошук, оперуючи складними міждисциплінарними категоріями та інтегруючи різновекторні дослідницькі підходи. Усі етапи дисертаційної роботи: від первинного аналізу наукових джерел до фінальної статистичної верифікації отриманих даних, свідчать про чітке дотримання методологічних стандартів мистецько-педагогічної науки.

Свідченням глибокого володіння методологічним інструментарієм є збалансоване використання поліпідхідного базису, на якому вибудовано запропоновану авторкою модель. Лі На продемонструвала високу культуру наукового аналізу, вдало екстраполювавши характеристичні принципи кожного із виокремлених підходів у праксеологічно-практичну площину й довела ефективність, доцільність, продуктивність та результативність авторської методики. Рівень оволодіння методами наукового пізнання чітко простежується й у розробленій Лі На методичній моделі формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності, де кожному теоретично обґрунтованому компоненту відповідає детально продуманий і практично реалізований комплекс інноваційних методів навчання.

Дослідно-експериментальна частина роботи, репрезентована у дисертації, наочно ілюструє здатність здобувачки коректно організовувати емпіричні зрізи, здійснювати глибокий компаративний аналіз та інтерпретувати результати констатувального, контрольного та формувального етапів. Чітка обґрунтованість висхідної динаміки рівнів сформованості досліджуваного утворення переконливо доводять, що Лі На відбулася як зріла дослідниця, спроможна успішно розв'язувати складні актуальні проблеми мистецько-педагогічної освіти.

4. Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження (теоретичних та/або експериментальних)

Наукова новизна отриманих результатів визначається високим рівнем оригінальності й глибоким евристичним потенціалом, має комплексний характер й виражається у низці принципово нових положень, які авторка успішно аргументувала та впровадила в науковий обіг мистецької педагогіки. До основних позицій новизни відносяться:

- *Авторське визначення трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності*, що розуміється як комплексний стан студентів, який включає психологічну, фахову, особистісну готовність змінювати і розширювати кордони диригентсько-хорової діяльності на межі фахових компетентностей і синтезу знань з різних наукових сфер, набуваючи при цьому нових навичок оперування інформацією в умовах інтенсивного накопичення, освоєння різноманітних засобів ефективної дії у ситуаціях невизначеності диригентсько-хорової діяльності.
- *Структура трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності*, котра інтегрує низку змістових компонентів: *мотиваційно-цільовий компонент* (відповідний психологічній готовності, що віддзеркалює усвідомленість студентами власної психологічно-особистісної спрямованості на ефективне провадження диригентсько-хорової діяльності згідно до мотиваційно-процесуального характеру досліджуваного феномену в контексті психології мотивації особистості); *інтегративно-полікомпетентнісний компонент* (відповідний фаховій готовності, що уможлиблює трансдисциплінарний характер фахової підготовки студентів факультетів мистецтв, яка забезпечує набуття ними комплексу інтегрованих компетентностей та компетенцій диригента-хормейстера, виконавця-музиканта, вчителя-методиста у галузі музичного мистецтва, організатора шкільних хорових колективів, керівника-управлінця,

відповідального як за творчі аспекти діяльності такого колективу, так і за безпосередньо практичні аспекти його функціонування тощо); *ціннісно-смісловий компонент* (відповідний особистісній готовності, що підводить аксіологічне особистісно-смісловне підґрунтя під фахову музично-педагогічну, диригентсько-хорову, мистецтвознавчу, методичну підготовку, актуалізуючи продуктивне мислення, здатність до комплексного вирішення проблемних ситуацій диригентсько-хорової діяльності.

- *Методична модель поетапної методики формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності*, яка ґрунтується на паритетному взаємозв'язку й взаємообумовленості визначених авторкою наукових підходів, функцій, педагогічних умов, критеріально-рівневних показників до кожного із складників компонентної структури, етапів та методів, симбіоз яких становить повний технологічний цикл, уможливлене цілісність означеного процесу й забезпечує сформованість досліджуваного утворення.

Заслужують на схвалення й уточнення сутності поняття «трансфесійна готовність майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової роботи» та *подальший розвиток* педагогічних умов та основних результатів поетапної методики, а також методичного інструментарію формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності.

Таким чином, маємо підстави стверджувати, що сформульовані Лі На положення наукової новизни є логічно вмотивованими і підтвердженими дослідницькими результатами та являють собою інноваційний підхід до формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності,

5. Теоретичне та практичне значення отриманих у дослідженні результатів

Теоретичне значення дисертаційної роботи полягає у збагаченні науково-теоретичних основ музичної педагогіки та психології мотивації особистості, щодо розв'язання актуальної проблеми формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва через успішне перенесення міждисциплінарних теорій трансфесії та трансфесіоналізму у специфічне поле диригентсько-хорової підготовки; в поглибленні науково-теоретичних уявлень про педагогічний потенціал фахового навчання майбутніх учителів музичного

мистецтва; у можливості перенесення спроектованої авторкою категоріально-поняттєвої матриці до науково-теоретичного та методичного моделювання складних інтегративних процесів у музично-педагогічну галузь в цілому.

Практичне значення отриманих результатів дослідження має чітко виражений прикладний характер, підтверджується продуктивністю упровадженої у процес фахового навчання студентів факультетів мистецтв авторської методики формування досліджуваної якості, що засвідчено результатами проведених педагогічних експериментів, а також ефективністю розробленого діагностичного та методичного інструментарію та можливістю його застосування для подальших методичних розробок, навчально-методичних посібників, типових та робочих програм для студентів факультетів мистецтв університетів.

6. Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам щодо оформлення

Дисертація має традиційну структуру й складається з анотацій українською й англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить: 226 сторінок, з них 185 сторінок основного тексту. Робота містить 14 таблиць, 4 рисунки.

У першому розділі, присвяченому дослідженню теоретико-методологічних основ формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності, здобувачка закладає фундаментальну основу для подальшого дослідження, аналізуючи досліджуваний феномен з позицій філософії, психології, загальної та мистецької педагогіки. Під час ретельного аналізу джерельної бази, Лі На переконливо доводить, що зміни вимог до фахівців-музикантів позначаються поступовим переходом від отримання певної професії, що передбачає опанування вузькопрофільного комплексу знань, розумінь та способів дій до трансфесії як синтезу та зближення професійних компетентностей різних спеціальностей, основою яких є трансфесіоналізм та спрямованість на реалізацію ідей та способів професійної самоефективності.

Аналіз сутнісних характеристик досліджуваного феномену на засадах виокремлених наукових підходів, дозволив здобувачці виявити, що трансфесійна готовність до диригентсько-хорової діяльності є викликом до традиційного розуміння компетентності та кваліфікації майбутніх учителів музичного

мистецтва й виявляється у сформованому кейсі спеціальних і різногалузевих знань; здатності до самоосвіти та інтеграції досвіду; вмінні вибирати і транслювати необхідну інформацію відповідно запитів навчально-творчих ситуацій; гнучкості мислення; здатності до реконструкції навчально-творчих ситуацій на межі різних діяльностей і галузей знань завдяки інформаційним ремаркам навчальному колективу з метою продуктивного перетворення диригентсько-хорової діяльності.

Важливим здобутком дисертантки у цьому розділі стало авторське визначення поняття «трансфесійна готовність майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності», а також виокремлення й детальна характеристика взаємопов'язаної синергетичної системи, яка охоплює пізнавальну, смислотворчу, адаптивну, прогностичну, ціннісно-орієнтаційну, інтегративну, інформаційно-комунікативну, трансформаційну функції, взаємозв'язок яких забезпечує процес формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності.

Зміст *другого* розділу передбачав змістовий та компонентно-структурний аналіз ключового поняття дослідження та вибудовування методичної моделі його формування у процесі диригентсько-хорової діяльності. Спираючись на авторське розуміння трансфесійної готовності, Лі На успішно конкретизувала внутрішню архітектуру трансфесійної готовності, обґрунтовуючи її трикомпонентну структуру (мотиваційно-цільовий, інтегративно-полікомпетентнісний, ціннісно-смысловий компоненти) з розробленим до кожного з них критеріальний апаратом, де кожній складовій відповідає визначений критерій та чітка система якісних показників, що забезпечує об'єктивність вимірювання рівнів сформованості цієї якості.

Заслуговують на схвалення запропоновані здобувачкою педагогічні умови формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності, серед яких визначено: стимулювання диригентсько-хорового навчання інтерактивними засобами; усвідомлення наявності особистісно-творчого потенціалу студентів факультетів мистецтв у досягненні мети навчальної діяльності; актуалізація здатності майбутніх учителів музичного мистецтва до виконавського самоаналізу.

Й саме на такій основі авторка спроектувала методичну модель, яка репрезентує взаємозв'язок наукових підходів, функцій, компонентної структури, педагогічних умов й вдало розгортається крізь три послідовні етапи та

збагачується широким спектром інноваційних методів навчання, включаючи сугестивні технології, метод емоційного заряду, графічний метод, мета-аналіз, метод мистецької інтеграції та створення музично-творчих проєктів тощо.

У *третьому* розділі дисертації репрезентовано логічно завершений цикл дослідно-експериментальної діяльності дисертанки. Лі На демонструє високу методологічну культуру, описуючи хід констатувального, контрольного та формувального експериментів, здійснюваних на базі провідних вітчизняних університетів. Вагомим здобутком цього розділу є розлогий компаративний аналіз, що наочно ілюструє виразну позитивно-вісхідну динаміку рівнів сформованості трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва в експериментальних групах. Статистично підтверджені результати переконливо доводять, що запропонована методика формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності є ефективною й може екстраполюватися на вокальну та інструментальну підготовку фахівців-музикантів, що підкреслює значну прикладну перспективність роботи.

Висновки дисертації є цілісними, вагомими й повністю корелюють із метою, завданнями, структурою та результатами дослідження.

Список використаних джерел сформований відповідно до існуючих вимог, містить достатньо кількість сучасних вітчизняних та зарубіжних наукових праць. Текст дисертації написаний грамотною, виразною науковою мовою, а ілюстративні матеріали суттєво полегшують сприйняття логіки дослідження.

7. Апробація результатів дослідження та повнота викладу в опублікованих працях

Апробація результатів дослідження та публікаційна активність також працюють на валідацію висновків. Результати дослідження пройшли апробацію на різних рівнях наукової комунікації: міжнародному, всеукраїнському та міжвузівському. Дисертанкою забезпечено достатній рівень публічної репрезентації власних наукових здобутків, що свідчить про системність її науково-дослідницької діяльності. Представлені публікації засвідчують, що основні положення, висновки та авторська модель формування трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності, пройшли ретельну апробацію в науково-педагогічному середовищі та отримали позитивну фахову оцінку. Кореспонденція між основним текстом

дисертації та публікаціями Лі На підтверджена після кожного розділу дисертації, що свідчить про поступове оприлюднення ключових теоретичних результатів у процесі виконання дослідження.

8. Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях

У процесі аналізу змісту дисертаційного дослідження Лі На та низки її наукових публікацій, випадків недотримання академічної доброчесності не виявлено. Використані у дисертації матеріали наукових праць авторки, котрі були попередньо опубліковані з метою висвітлення в них основних наукових результатів дослідження, вказані в анотації дисертації й самоплагіатом не вважається.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих Лі На результатів, вважаємо за доцільне звернути увагу на окремі дискусійні моменти й висловити деякі побажання:

1. У теоретичному розділі дисертаційного дослідження організація трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової роботи розглядається з позиції трансдисциплінарного підходу. Виникає питання, яким чином трансдисциплінарний підхід дозволяє використовувати теоретичні знання та творчі практики для продуктивного засвоєння студентами дисциплін диригентсько-хорового циклу.

2. Значна роль у формуванні трансфесійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності підводиться прогностичній функції, розкрийте будь ласка, її більш детально.

3. На всіх етапах дослідно-експериментальної роботи була впроваджена педагогічна умова «усвідомлення наявності особистісно-творчого потенціалу студентів факультетів мистецтв у досягненні мети навчальної діяльності». Розкрийте, будь ласка, механізми її впровадження у практичну роботу студентів факультетів мистецтв.

4. Другий етап дослідно-експериментальної роботи був спрямований на розвиток інтегрованих компетентностей диригента-хормейстера й творчо-інтерпретаційних умінь студентів факультетів мистецтв. Розкрийте будь ласка, більш широко методичне забезпечення цього етапу формувального експерименту.

5. Третій розділ дисертації дещо переобтяжений таблицями і рисунками, він містить 14 таблиць та 4 рисунки. Варто було б деякі з них перенести у додатки.

Проте наголошуємо, що подані зауваження й побажання суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, якій притаманні оригінальність, наукова новизна та практична цінність.

Прикінцевий висновок

Враховуючи актуальність досліджуваної проблеми, наукову новизну положень дисертації, обґрунтованість і достовірність отриманих результатів, їхню теоретичну і практичну значущість, вважаємо, що дисертаційна робота «Формування трансфесійної готовності майбутніх вчителів музичного мистецтва до диригентсько-хорової діяльності» є актуальним, цілісним, самостійним дослідженням, яке за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною у постановці та вирішенні завдань, аргументованістю теоретичних положень і висновків, відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р., а її авторка, Лі На, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) Галузь знань 01 Освіта.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри музичного мистецтва і хореографії
Південноукраїнського національного педагогічного
університету імені К.Д. Ушинського

Алла РАСТРИГІНА

Підпис Алли РАСТРИГІНОЇ засвідчую
Проректор з наукової роботи

Ганна МУЗИЧЕНКО